

شیوه‌نامه اجرای قاعده ۲-الف از قواعد عمومی تفسیری سیستم هماهنگ شده توصیف و کدگذاری کالا**ناظرین / مدیران کل / مدیران محترم گمرکات اجرایی ۱۴۰۳/۶۵۰۱۶۴ مورخ ۱۴۰۳/۰۵/۱۰****مقدمه:**

سامانه (سیستم) هماهنگ شده توصیف و کدگذاری کالا بر اساس کنوانسیون بین‌المللی سامانه هماهنگ شده توصیف و کدگذاری کالا در تاریخ ۱۴ ژوئن ۱۹۸۳ میلادی، به تصویب شورای همکاری گمرکی (سازمان جه این گمرک) رسید. طبق مواد ۱ و ۲ کنوانسیون، سیستم هماهنگ شده توصیف و کدگذاری کالا به معنای نمائکلاتور متشکل از ردیف، ردیف‌های فرعی و شناسه عددی مربوطه، یادداشت‌های قسمت، فصل، شماره‌های فرعی و قواعد عمومی تفسیری سیستم هماهنگ شده بوده که در ضمیمه این کنوانسیون آورده شده است، جزء اصلی آن محسوب شده و هر اشاره‌ای به کنوانسیون شامل ضمیمه آن نیز می‌گردد.

یکی از اجزاء بنیادی نمائکلاتور سیستم هماهنگ شده، قواعد عمومی تفسیری سیستم هماهنگ شده است که باتوجه به تنوع روزافزون و تکنولوژی‌های پیشرفته کالاهای در حال مبادله این قواعد نقش اساسی و بسیار مهمی در طبقه‌بندی صحیح و یکنواخت کالا به عهده دارد. بنابراین، یکی از مهم‌ترین و چالش برانگیزترین قواعد در طبقه‌بندی کالاها، قاعده ۲-الف است که در خصوص طبقه‌بندی انواع کالاهای عرضه شده به صورت:

- ناکامل
- تمام نشده
- طرح اولیه
- سوار نشده

مورد استفاده قرار می‌گیرد.

به جهت اهمیت این موضوع و لزوم ایجاد یک چارچوب مشخص در راستای جلوگیری از تفسیرهای گوناگون و اعلام نظرات متناقض و مغایر و ایجاد شفافیت بیشتر در احکام صادره و جلوگیری از تضییع حقوق دولت و صاحبان کالا به ویژه تولید کنندگان محترم، دستورالعمل نحوه رسیدگی به کالاهای موضوع قاعده ۲-الف که با همکاری نمایندگان واج، معاونت حقوقی گمرک ج.ا.ا و نمایندگان دفاتر تخصصی وزارت صنعت، معدن و تجارت و هم‌اندیشی صورت گرفته با نمایندگان بخش خصوصی (سندیکاها، انجمن‌ها و اتحادیه‌های تولیدی مربوطه) تهیه و تدوین گردیده، جهت آگاهی و اجرا با رعایت کامل ضوابط مربوطه ابلاغ می‌گردد.

مستندات قانونی:

به استناد بند "ز" ماده یک قانون امور گمرکی، کشور جمهوری اسلامی ایران بر اساس ماده واحده قانون الحاق دولت جمهوری اسلامی ایران مصوب ۱۳۷۳/۶/۲۰ هجری شمسی به کنوانسیون مزبور پیوسته است. گمرک جمهوری اسلامی ایران نیز از سال ۱۳۷۵ نمائکلاتور (جدول تعرفه گمرکی) منضم به کنوانسیون مزبور را که جزء لاینفک کنوانسیون است به عنوان جدول طبقه‌بندی کالا جایگزین نمائکلاتور قبلی (شورای همکاری گمرکی) نمود.

با عنایت به این که مسئولیت تشخیص و طبقه‌بندی کالاها طبق کنوانسیون سیستم هماهنگ شده سازمان جه این گمرک در تمام کشورها به گمرکات به عنوان تنها نهاد حاکمیتی دولت‌ها واگذار شده و در چند سال گذشته به اشتباه به استناد مفادنامه شماره ۳۲۷۴۷/۹۷/م/۳۶۴۷۰ - ۱۳۹۷/۱۱/۶ معاونت حقوقی ریاست جمهوری مسئولیت تشخیص نحوه طبقه‌بندی و اعمال قاعده ۲-الف برای واردات کالاهای موضوع ماده ۳۸ قانون رفع موانع تولید رقابت پذیر و ارتقاء نظام مالی کشور توسط واحدهای تولیدی به وزارت صنعت، معدن و تجارت محول شده بود، پس از دفاع در جلسات متعدد و مختلف مرتبط با موضوع در معاونت حقوقی ریاست جمهوری و وزارت صنعت، معدن و تجارت، به استناد مفادنامه شماره ۲۳۵۶۰۷

مورخ ۱۴۰۲/۱۲/۲۰ معاون محترم هماهنگی و برنامه‌ریزی امور حقوقی دستگاه‌های اجرایی معاون حقوقی رییس جمهور، صلاحیت گمرک جمهوری اسلامی ایران در خصوص تشخیص شمول قاعده ۲-الف از سیستم هماهنگ شده توصیف و کدگذاری کالا تأکید گردید و به استناد بخشنامه شماره ۱۴۰۲/۱۸۸۲۸۹۲ (ردیف ۱۸۰ سال ۱۴۰۲) مورخ ۱۴۰۲/۱۲/۲۷ به گمرکات ابلاغ و مفاد بخشنامه قبلی به شماره ۹۸/۱۳۸۸۰۶۰-۹۸/۱۰/۲۵ کان لم یکن اعلام گردید.

تعاریف:

قاعده ۲-الف از قواعد عمومی سیستم هماهنگ شده توصیف و کدگذاری کالا:

«هر اشیاء به یک شیء در شماره‌ای معین، شامل این شیء می‌شود هرچند به حالت غیرکامل (Incomplete) یا تمام‌نشده (Unfinished)، مشروط براین که به همان صورت، مشخصه اساسی شیء کامل یا تمام‌نشده را داشته باشد. اشیاء به یک شیء در شماره‌ای معین، شامل شیء کامل یا تمام‌نشده (یا اشیایی که طبق این قاعده باید کامل یا تمام‌نشده تلقی شوند)، وقتی که به صورت پیاده شده یا سوارنشده باشند نیز می‌شود.»

کالای غیرکامل (Incomplete): کالایی است که فاقد یک یا چند جزء از اجزاء تشکیل دهنده حالت کامل آن کالا باشد (مانند دوچرخه فاقد زین یا خود وی بدون موتور).

کالای تمام‌نشده (Unfinished): کالایی است که بخشی از عملیات تمام‌کاری آن باقی مانده است (مانند کالای فاقد رنگ‌آمیزی). مشخصه اساسی (Essential Character): به خاصیت اصلی کالا اطلاق می‌شود که آن را از کالاهای دیگر متمایز می‌کند و با در نظر گرفتن یک یا چند مورد از معیارهایی مثل شکل ظاهری کالا، کارکرد اصلی کالا، میزان عملیات لازم برای کامل و تمام شدن کالا و نسبت ارزش کالای غیرکامل یا تمام‌نشده به کالای کامل یا تمام‌نشده تعیین می‌شود.

اشیاء پیاده شده (Disassembled): به اشیایی (اعم از کامل یا غیرکامل، تمام‌نشده یا تمام‌نشده) اطلاق می‌شود که اجزاء تشکیل دهنده آن‌ها برای اموری مثل سهولت در بسته‌بندی و حمل و نقل از هم جدا شده و به منظور سوار کردن باهم باشند. سوار کردن می‌تواند با وسایل بند و بست (پیچ، پیچ و مهره و...) یا با پرچ کردن، جوش دادن و... باشد، مشروط براینکه فقط شامل عملیات سوار کردن و اتصال قطعات به یکدیگر باشد. پیچیدگی سوار کردن مهم نیست، باین حال، نباید لازم باشد که اجزاء تشکیل دهنده جهت اتصال و سوار شدن، تحت هرگونه عملیات کاری بیشتر از سوار کردن قرار گیرد.

اشیاء سوار نشده (Unassembled): به اشیایی (اعم از کامل یا غیرکامل، تمام‌نشده یا تمام‌نشده) اطلاق می‌شود که اجزاء تشکیل دهنده آن‌ها به منظور سوار کردن باهم باشند. سوار کردن می‌تواند با وسایل بند و بست (پیچ، پیچ و مهره و...) یا با پرچ کردن، جوش دادن و... باشد، مشروط براینکه فقط شامل عملیات سوار کردن و اتصال قطعات به یکدیگر باشد. پیچیدگی سوار کردن مهم نیست، باین حال، نباید لازم باشد که اجزاء تشکیل دهنده جهت اتصال و سوار شدن تحت هرگونه عملیات کاری بیشتر از سوار کردن قرار گیرد.

تبصره ۱- عملیات کاری بیشتر از سوار کردن، به عملیاتی مثل برش کاری، خم کاری، نورد و پرس اطلاق می‌شود که موجب تغییر شکل اجزاء مورد پردازش گردد.

تبصره ۲- کالاها به همان صورت که هستند (as presented) مورد رسیدگی قرار می‌گیرند و تغییرات کالا بعد از ترخیص کالا از گمرک، تأثیری در طبقه‌بندی آن ندارد.

طرح اولیه (Blank): مقررات قاعده ۲-الف به طرح اولیه نیز تسری می‌یابد مگر اینکه طرح اولیه در ردیف معینی ذکر شده باشد. اشیایی به عنوان «طرح اولیه» تلقی می‌شوند که اگرچه به همان صورت قابل استفاده مستقیم نیستند، ولی شکل یا طرح تقریبی قطعه یا شیء تمام‌نشده را داشته باشند و جز در موارد استثنا، فقط می‌توانند برای تکمیل به صورت قطعه یا شیء تمام‌نشده مورد نظر قابل مصرف باشند. مثلاً طرح اولیه بطری از مواد

پلاستیکی که محصولات واسطه‌ای لوله‌ای شکل هستند که انتهای یک طرف آن مسدود شده و انتهای طرف دیگر باز و دارای باریکه‌ای است که یک در پوش پیچی روی آن قرار خواهد گرفت. قسمت زیر باریکه پیچی شده باید بعداً تغییر شکل پیدا کند تا اندازه و شکل دلخواه به دست‌آید.

روش اجرایی:

۱- در صورتی که یک کالا یا مجموعه‌ای از اجزاء و قطعات کالا بر اساس شاخص‌های قاعده ۲-الف ذیل کد تعرفه معینی قرار گیرد، چنانچه ثبت سفارش آن کد تعرفه غیر فعال یا مشمول ممنوعیت (مانند گروه کالایی ۲۷ یا ۴) نباشد، ثبت سفارش، مجوزهای بانکی، اظهار کالا و سایر تشریفات گمرکی آن‌ها باید با آن کد تعرفه انجام شود. اگر ثبت سفارش کد تعرفه مذکور غیر فعال یا مشمول ممنوعیت (مانند گروه کالایی ۲۷ یا ۴) باشد، جز در موارد استثنایی مذکور در مقررات از جمله موارد مقرر در ماده ۱۱ این‌نامه اجرایی قانون مقررات صادرات و واردات، امکان ترخیص آن کالا وجود ندارد.

تبصره ۱- در صورتی که کالایی، به همان صورت موجود، کد شماره تعرفه خاصی داشته باشد (از جمله کد تعرفه‌های فصل ۹۸ کتاب مقررات صادرات و واردات)، تحت همان کد تعرفه خاص طبقه‌بندی می‌شود، هرچند مشخصه اساسی شیء کامل یا تمام‌شده را داشته باشد.

تبصره ۲- اجزاء و قطعات منفصله وارده توسط واحدهای تولیدی موضوع بند چ ماده ۳۸ قانون رفع موانع تولید رقابت پذیر در صورت شمول قاعده ۲ الف نیازی به تغییر ثبت سفارش به لحاظ اصلاح تعرفه (به کالای کامل) نداشته و تلقی قاعده ۲ الف از کالای اظهاری مشمول ممنوعیت‌ها و محدودیت‌های مربوط به کالای کامل نیست. اظهار کالا مطابق ثبت سفارش انجام می‌گردد و نیازی به تغییر نیست.

۲- در اجرای قاعده ۲-الف (مطابق جدول ذیل)، موارد زیر به‌عنوان کالای کامل و تمام‌شده تلقی می‌شود:

۲-۱- اظهار یا ترخیص یک کالا یا مجموعه‌ای از اجزاء و قطعات یک کالا با یک فقره اظهارنامه به نحوی که کالا یا مجموعه اجزاء و قطعات اظهارشده، مشخصه اساسی شیء کامل یا تمام‌شده را داشته باشد.

۲-۲- اظهار یا ترخیص مجموعه‌ای از اجزاء و قطعات یک کالا با چند فقره اظهارنامه توسط یک شخص از یک گمرک به نحوی که مجموع اقلام اظهارنامه‌ها مشخصه اساسی شیء کامل یا تمام‌شده را داشته و قابلیت تجمیع را داشته باشد.

۲-۳- اظهار یا ترخیص مجموعه‌ای از اجزاء و قطعات یک کالا با چند فقره اظهارنامه توسط یک شخص، از چند گمرک به نحوی که مجموع اقلام اظهارنامه‌ها مشخصه اساسی شیء کامل یا تمام‌شده را داشته و قابلیت تجمیع را داشته باشد.

۲-۴- اظهار یا ترخیص مجموعه‌ای از اجزاء و قطعات یک کالا با چند فقره اظهارنامه توسط چند شخص، از یک یا چند گمرک به نحوی که مجموع اقلام اظهارنامه‌ها مشخصه اساسی شیء کامل یا تمام‌شده را داشته و قابلیت تجمیع را داشته باشد.

تبصره ۱- اظهار یا ترخیص مجموع اجزاء و قطعات یک کالا با چند فقره اظهارنامه به نحوی که مجموع اقلام موضوع اظهارنامه‌های تسلیمی به گمرک در بازه زم این شش ماه یا کمتر از آن، مشخصه اساسی شیء کامل یا تمام‌شده را داشته باشد، «قابل تجمیع» محسوب می‌شود. مواردی که ذینفع به‌صورت مستند و قطعی ثابت نماید اجزاء و قطعات ترخیص‌شده قبلی را در اختیار ندارد، آن اجزاء و قطعات در محاسبات و بررسی شمول قاعده ۲-الف لحاظ نمی‌گردد. اظهار یا ترخیص مجموع اجزاء و قطعات یک کالا با چند فقره اظهارنامه، در بازه زم این بیشتر از شش ماه، «قابل تجمیع» محسوب نمی‌شود، مگر اینکه به‌صورت مستند و قطعی ثابت شود اجزاء و قطعات ترخیص‌شده قبلی (قبل از شش ماه) هنوز در اختیار صاحب کالا است که در این صورت آن اجزاء و قطعات در محاسبات و بررسی شمول قاعده ۲-الف نیز لحاظ می‌گردد.

تبصره ۲- شمول قاعده ۲-الف نسبت به حالت‌های اظهار مجموعه‌ای از اجزاء و قطعات یک کالا توسط چند شخص مختلف، مستلزم اثبات وجود ذینفع واحد برای تمامی اظهارنامه‌های مرتبط است. قرائنی از جمله قرائن زیر می‌تواند به‌عنوان موارد ظن در تشخیص ذینفع واحد مدنظر قرار گیرد:

- مقصد بارنامه‌های کالاهای موضوع اظهارنامه‌ها واحد باشد؛
- بارنامه‌های اولیه کالاهای موضوع اظهارنامه‌ها واحد باشد؛
- مالکین کالاهای موضوع اظهارنامه‌های مرتبط، با هم شراکت داشته باشند؛
- بین مالکین کالاهای موضوع اظهارنامه‌های مرتبط، رابطه کارگر و کارفرمایی برقرار باشد؛
- بین مالکین کالاهای موضوع اظهارنامه‌های مرتبط، رابطه خویشاوندی وجود داشته باشد؛
- مالک کالاهای موضوع هر کدام از اظهارنامه‌های مرتبط، مدیرعامل یا عضو هیأت مدیره یا سهام دار شرکت مالک کالاهای هر کدام از اظهارنامه‌های مرتبط با آن باشد؛
- مالک کالاهای موضوع اظهارنامه، دارای عضو یا اعضای هیأت مدیره مشترک با مالک کالای موضوع اظهارنامه مرتبط باشد؛
- مالک کالاهای موضوع اظهارنامه و مالک کالاهای موضوع اظهارنامه مرتبط، عضو هیأت مدیره شرکت واحدی باشند؛
- مالک کالاهای موضوع اظهارنامه، مدیرعامل شرکتی باشد که مالک کالاهای موضوع اظهارنامه‌های مرتبط عضو هیأت مدیره آن است؛
- مالکین کالاهای موضوع اظهارنامه‌های مرتبط، تحت مالکیت شخص واحدی باشند.

جدول تفکیک حالت‌های مختلف واردات کالا یا اجزاء و قطعات یک کالا توسط یک یا چند شخص از یک یا چند گمرک

خص	تعداد اظهارنامه	تعداد گمرک	قرائن تشخیص ذینفع واحد	ملاحظات	اقدام
شخص	یک اظهارنامه	یک گمرک	_____	_____	تشخیص دستگاه کامل طبق قاعده ۲-الف
شخص	چند اظهارنامه	یک گمرک	_____	قابلیت تجمیع باشند	تشخیص دستگاه کامل طبق قاعده ۲-الف
شخص	چند اظهارنامه	چند گمرک	_____	قابلیت تجمیع باشند	تشخیص دستگاه کامل طبق قاعده ۲-الف
شخص	چند اظهارنامه	یک گمرک	موارد مندرج ذیل تبصره ۲ از بند دوم روش اجرایی	قابلیت تجمیع باشند	تشخیص دستگاه کامل طبق قاعده ۲-الف
شخص	چند اظهارنامه	چند گمرک	موارد مندرج ذیل تبصره ۲ از بند دوم روش اجرایی	قابلیت تجمیع باشند	تشخیص دستگاه کامل طبق قاعده ۲-الف

- ۳- در اظهار یا ترخیص یک کالا یا مجموعه‌ای از اجزاء و قطعات یک کالا طی یک فقره اظهارنامه به نحوی که مشخصه اساسی شیء کامل یا تمام‌شده را داشته باشد، کلیه تشریفات قانونی از جمله مجوزها و شرایط ورود باید بر اساس ردیف تعرفه کالای کامل و تمام‌شده انجام شود.
- ۴- در اظهار یا ترخیص اجزاء و قطعات یک کالا طی چند فقره اظهارنامه به صورت قابل تجمیع به نحوی که مجموع آن‌ها مشخصه اساسی شیء کامل یا تمام‌شده را داشته باشد، در زمان اظهار آن قسمت از اجزاء و قطعات که با اظهار آن‌ها، مجموع اقلام آن اظهارنامه با اقلام موضوع اظهارنامه یا اظهارنامه‌های قبل از آن، مشمول قاعده ۲-الف می‌شوند، آن اظهارنامه مشمول تشریفات قانونی کالای کامل و تمام‌شده است. اظهارکننده مکلف است این موضوع را به همراه شماره اظهارنامه‌های مرتبط قبلی به گمرک اعلام نماید. گمرک و سایر دستگاه‌ها نیز اقدامات مقتضی را در خصوص این اظهارنامه و اظهارنامه‌های سابق به عمل می‌آورند. در رویه ورود قطعی، رعایت این مقررات در زمان ثبت سفارش و دریافت مجوز بانکی نیز الزامی است.
- تکلیف اظهارکننده نافی تکالیف گمرک مبنی بر اجرای این بند و سایر مقررات قانونی نیست.

- ۵- اعمال قاعده ۲-الف در هر صورت باید با رعایت تناسب در نوع، مدل و مشخصات و تناظر تعداد یا مقدار صورت گیرد.
- ۶- گمرک مکلف است در مورد واردات کالای غیرکامل یا تمام‌نشده یا واردات اجزاء و قطعات، با استفاده از ساز و کار کنترلی و نظارتی خود جهت کشف موارد مشمول قاعده ۲-الف و تخلفات مرتبط با آن اقدام نماید.

روش اعتراض:

- ۱- در صورت بروز اختلاف فی‌مابین گمرکات اجرایی و صاحبان کالاها، با رعایت تبصره ۵ ماده ۱۴۴ قانون امورگمرکی مراتب ابتدا با ارسال نمونه مورد تأیید و لاک و مهر شده، مستندات کامل و تشریح کامل موضوع اختلاف از دفتر تخصصی تعرفه استعلام می‌گردد.
- ۲- در صورتی که صاحب کالا به نظر دفتر تعرفه اعتراض داشته باشد در اجرای ماده ۱۴۴ قانون امورگمرکی موضوع قابل طرح و رسیدگی در کمیسیون رسیدگی به اختلافات گمرکی می‌باشد.
- ۳- در صورتی که صاحب کالا به رأی صادره از کمیسیون رسیدگی به اختلافات گمرکی اعتراض داشته باشد در اجرای ماده ۱۴۶ قانون امورگمرکی ظرف مهلت ۲۰ روز از تاریخ ابلاغ رأی قابل طرح و رسیدگی در کمیسیون تجدید نظر می‌باشد.
- ۴- در صورت اعتراض صاحب کالا به رأی صادره از کمیسیون تجدیدنظر موضوع به استناد تبصره ۴ ذیل ماده ۱۴۶ قانون امورگمرکی از نظر شکلی قابل شکایت در دیوان عدالت اداری می‌باشد.